

การพัฒนากลยุทธ์การบริหารงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของวัด
ในจังหวัดนครสวรรค์

Developing Management Strategic of Temples' Public Welfare
in Nakhon Sawan Province

พระครูนิพัทธ์กิจจานุกูล (สมนึก จันทร์เจริญ)

Phrakhruniphatkitchanukun (Somnuk Chancharoen)

มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร

Kamphaengphet Rajabhat University, Thailand

Email: somnuk2522a@gmail.com

Received December 26, 2022; Revised January 30, 2023; Accepted February 15, 2023

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1)ศึกษาสภาพ ปัญหา และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของวัดในจังหวัดนครสวรรค์ 2) พัฒนากลยุทธ์การบริหารงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของวัดในจังหวัดนครสวรรค์ และ 3) ประเมินกลยุทธ์การบริหารงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของวัดในจังหวัดนครสวรรค์ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสานวิธีเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมินกลยุทธ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพ ปัญหา และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของวัดในจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ด้านการวางแผน มีการกำหนดกิจกรรมยังไม่ชัดเจน ด้านการจัดการองค์กร ยังไม่สอดคล้องกับสภาพของวัด ด้านการนำ สิ่งที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร ด้านการควบคุม มีการกำกับ ดูแล ติดตามและประเมินผลแต่กรรมกรวัดยังขาดความรู้เข้าใจ 2) พัฒนากลยุทธ์การบริหารงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของวัดในจังหวัดนครสวรรค์ ประกอบด้วย 3 กลยุทธ์ ได้แก่ (1) การส่งเสริมการวางแผนการบริหารงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของวัดในจังหวัดนครสวรรค์ (2) การเพิ่มขีดความสามารถในการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของวัดในจังหวัดนครสวรรค์ และ (3) การพัฒนาระบบ การกำกับ ติดตาม และประเมินผลการบริหารงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของวัดในจังหวัดนครสวรรค์ และ 3) ประเมินกลยุทธ์การบริหารงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของวัดในจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า การประเมินความเหมาะสม ความเป็นได้ และ

ความเป็นประโยชน์ของวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ประเด็นกลยุทธ์ พบว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: กลยุทธ์; การบริหารงาน; สาธารณสงฆ์เคราะห์ของวัด

Abstract

This article aimed to 1) study the problem conditions, and factors of management strategic of temples' public welfare in Nakhon Sawan Province; 2) develop the management strategic of temples' public welfare in Nakhon Sawan Province, evaluate the management strategic of temples' public welfare in Nakhon Sawan Province; and 3) evaluate public welfare management strategies of temples in Nakhon Sawan Province. This research was a combination of tools used to collect data. including questionnaires, interview forms, workshops, expert-based seminars, and strategy assessment forms, the statistics used to analyze the data were percentage, mean and standard deviation, and content analysis. It was found that:

1) Based on conditions, problems, and factors related to the public welfare administration of temples in Nakhon Sawan Province, it was found that planning the activities was still unclear. Organization management Still not consistent with the conditions of the temple, the leadership, or the unwritten instructions Regarding control, there is supervision, monitoring, and evaluation, but the members of the temple still lack knowledge and understanding; 2) Development of public welfare administration strategies in temples in Nakhon Sawan Province. It was found that it consisted of 3 strategies: (1) promotion of public welfare administration planning of temples in Nakhon Sawan Province; (2) increasing the ability to drive public welfare operations of temples in Nakhon Sawan Province; and (3) system development, supervision, monitoring, and evaluation of the public welfare administration of Nakhon Sawan temples. 3) Assessing the public welfare management strategies of temples in Nakhon Sawan Province found that the assessment of the suitability, possibility, and usefulness of the vision, mission, goals, and strategic issues It was found that most of them were at the highest level.

Keywords: Strategy; Administration; Public welfare of the temple

บทนำ

วัด เป็นหน่วยงานปกครอง และเป็นหน่วยงานดำเนินกิจการคณะสงฆ์ และกิจการพระศาสนาที่สำคัญที่สุดในการปกครองพระภิกษุสามเณรภายในวัด โดยมีเจ้าอาวาสเป็นผู้ปกครองวัด และเป็นตัวแทนวัดในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ภายในวัด ตามบทบัญญัติในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ มาตรา 31 วรรคสาม ว่า “เจ้าอาวาสเป็นผู้แทนของวัดในกิจการทั่วไป” และเจ้าอาวาสเป็นทั้งผู้ปกครองวัด และมีหน้าที่ในการบำรุงรักษาวัด ปกครองสอดส่อง เป็นธุระในการศึกษาอบรมสั่งสอน พระธรรมวินัยแก่ บรรพชิตและคฤหัสถ์ภายในวัด และให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศลตามมาตร 36 และเป็นตัวแทนวัด ตามมาตรา 31 วรรคสาม เป็นเจ้าพนักงานตามความในประมวลกฎหมายอาญาตามมาตรา 45 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ ไวยาวัจกรเป็นเจ้าพนักงานตามความในประมวลกฎหมายอาญาด้วย เพราะเหตุนี้ตำแหน่งเจ้าอาวาสของวัดต่าง ๆ จึงเป็นตำแหน่งที่สำคัญในการบริหารงานของคณะสงฆ์ (พระพรหมกวี (วรวิทย์ คงคปญโญ), 2555) วัดและพระสงฆ์จึงเป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนกิจการเพื่อประสานในการร่วมมือร่วมแรงกันพัฒนาชุมชนให้มีความเจริญด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลกิจการของผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ พระสงฆ์ต้องให้การช่วยเหลือด้วยความตั้งใจและให้เกิดความเป็นธรรมเป็นประโยชน์แก่ชุมชน ต้องมีความรอบรู้และรอบคอบในการช่วยเหลือผู้อื่นเพื่อสาธารณประโยชน์ในวงกว้าง (พระสมุห์วิคิน วิสุโท (พงษ์ศักดิ์), 2563)

การจัดกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในแต่ละระดับชั้น มีขอบข่ายของการบริหารงาน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการปกครอง ด้านการศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านการสาธารณสงเคราะห์ และด้านการสาธารณูปการ ดังนั้น มหาเถรสมาคมเป็นองค์กรสูงสุดของการปกครองคณะสงฆ์ มีหน่วยงานปกครองลดหลั่นกันตามสายงานทั้งในสวนกลางและในสวนภูมิภาค การปกครองคณะสงฆ์สวนภูมิภาค โดยแต่งตั้ง เจ้าคณะภาค เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะตำบล เจ้าอาวาสรับผิดชอบดูแลปกครองพระภิกษุสงฆ์สามเณรและสมาชิกภายในวัดมีบทบาทสนับสนุนงานด้านสาธารณสงเคราะห์ โดยมีสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เป็นสำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคม ในหัวข้อแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์นี้ มีแนวคิดเกี่ยวกับภาระงานทั้ง 6 ด้าน และแนวคิดเกี่ยวกับผู้ปฏิบัติหน้าที่โดยตรง คือ พระสังฆาธิการภารกิจของคณะสงฆ์ มี 6 ประการ โดยไซกภูมมหาเถรสมาคม ฉบับที่ 23 (พ.ศ. 2541) ว่าด้วยระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ และตามแผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา 2560 – 2564 ที่ได้วางกรอบภารกิจงานคณะสงฆ์ ได้กำหนดทิศทางในการปฏิบัติงานคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้าน (พระราชวรเมธี และคณะ, 2560) ดังนี้ 1.ด้านการปกครอง 2.ด้านศาสนศึกษา 3.ด้านศึกษาสงเคราะห์ 4.ด้านการเผยแผ่ศาสนาธรรม 5.ด้านสาธารณูปการ และ 6.ด้านสาธารณสงเคราะห์

งานด้านสาธารณสงเคราะห์ จะเป็นงานเกี่ยวกับการสงเคราะห์ชุมชนและสังคมโดยมีวัดและพระภิกษุเป็นแกนนำ ได้แก่ โครงการอุปสมบทและบรรพชาพระภิกษุสามเณรภาคฤดูร้อน โครงการ

สงเคราะห์พระภิกษุสามเณรและวัดที่ประสบภัยและขาดแคลน วัดและเจ้าอาวาส พระภิกษุเป็นผู้นำในการพัฒนาชุมชนและสังคม เช่น ให้สถานที่เป็นที่จัดประชุมอบรมเยาวชนและประชาชนด้านอาชีพต่าง ๆ การสร้างถนนเข้าหมู่บ้าน การซ่อมทรัพย์ ให้สถานที่เป็นแหล่งประปาหมู่บ้าน การสนับสนุนทุนการศึกษาเด็กนักเรียน การช่วยเหลือผู้ป่วยผู้ยากไร้ เป็นต้น แต่ที่ผ่านมาปัญหาทางด้านสาธารณสุข สงเคราะห์ เกิดจากปัญหาการขาดแผนงาน และการกระจายงาน และอนุเคราะห์ส่งเสริมในด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ให้แก่ชุมชนไม่ทั่วถึง ครอบคลุมทุกพื้นที่ และปัญหาขาดการจัดกิจกรรมการดำเนินงานส่งเสริมในด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ให้แก่ชุมชน และการดำเนินงานหรือดำเนินกิจกรรมขาดความต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม เพราะขาดกำลังทุนสนับสนุน และขาดการประสานร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐและหน่วยงานเอกชน ตลอดจนปัญหา ขาดการส่งเสริมสนับสนุนจากคณะสงฆ์ และประกอบกับการทำงานต่างวัดต่างทำขาดความร่วมมือกันทำงาน ทำให้การทำงานไปคนละทิศละคนไม่สอดคล้องกันทำให้งานด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ไม่ก้าวหน้า เป็นรูปธรรมและต่อเนื่องมา (พระครูใบฎีกาสุรพล อาสโภ (แย้มชุม), 2557) นอกจากนี้ สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ยังก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางสังคมที่มีแนวโน้มที่จะขยายตัวเป็นวงกว้างและกลายเป็นปัญหาที่กำลังฝังรากลึกในสังคมไทย งานของเฉลิมชัย บุญยะสิทธิ์ (2563) ได้แสดงให้เห็นถึงปัญหาความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยที่มีความซับซ้อนและจำเป็นต้องสร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นในทุกมิติ พร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยการกระจายอำนาจออกจากศูนย์กลาง รวมทั้งการผลักดันให้เกิดเครือข่ายการพึ่งพาตนเองให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับสถานการณ์ในปัจจุบันได้ (ณัชพล ศิริสวัสดิ์, 2564)

ข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดนครสวรรค์ ประชากรของจังหวัดนครสวรรค์ 1.064 ล้านคน ร้อยละ 99.62 นับถือศาสนาพุทธ มีวัดจำนวน 816 วัด แบ่งออกเป็น มหานิกาย 797 วัด และ ธรรมยุติกนิกาย 19 วัด (สำนักงานจังหวัดนครสวรรค์, 2564) ดังนั้น คณะสงฆ์ในจังหวัดนครสวรรค์ที่จะเข้าไปรับผิดชอบงานสาธารณสุขสงเคราะห์จะเป็นภาระที่ไม่สมดุลระหว่างวัดกับประชากรที่เกี่ยวข้องกับการสงเคราะห์ชุมชนและสังคม ในรูปแบบต่าง ๆ โดยมีวัดและพระภิกษุ เป็นแกนนำในการดำเนินงานด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ชุมชนและสังคมเพื่อเป็นที่พึ่งแก่ประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ ในส่วนของคณะสงฆ์จังหวัด ดังนั้น จากความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเพื่อพัฒนากลยุทธ์การบริหารงานด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ของวัดในจังหวัดนครสวรรค์ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จในการดำเนินงานด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ ตามภารกิจหลักของพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ และกฎหมายเถรสมาคม เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานต่อไป

ฉะนั้น การพัฒนากลยุทธ์การบริหารงานด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ของวัดในจังหวัดนครสวรรค์ จะสามารถหนดเป้าหมายและเป้าประสงค์ของวัดได้หรือไม่ ก็ขึ้นอยู่กับบริบทสภาพแวดล้อมของวัดในจังหวัดนครสวรรค์ เพื่อกำหนดทิศทางและวิธีการอย่างเหมาะสม ที่นำไปสู่การปฏิบัติงานในอำนาจหน้าที่ของวัดในการควบคุมดูแลกลยุทธ์ที่กำหนดขึ้นมาได้อย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของวัดในจังหวัดนครสวรรค์
2. เพื่อพัฒนากลยุทธ์การบริหารงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของวัดในจังหวัดนครสวรรค์
3. เพื่อประเมินกลยุทธ์การบริหารงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของวัดในจังหวัดนครสวรรค์

การทบทวนวรรณกรรม

การพัฒนากลยุทธ์การบริหารงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของวัดในจังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปเป็นแผนภาพกรอบความคิดการวิจัย เพื่อเสนอความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษา และแนวคิดที่ใช้ในการศึกษาตัวแปรดังกล่าว

1. การศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ สภาพและปัญหาการบริหารงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของวัดในจังหวัดนครสวรรค์ ประกอบการบริหาร 4 องค์ประกอบด้วย 1) การวางแผน 2) การจัดองค์กร 3) การนำ และ 4) การควบคุม

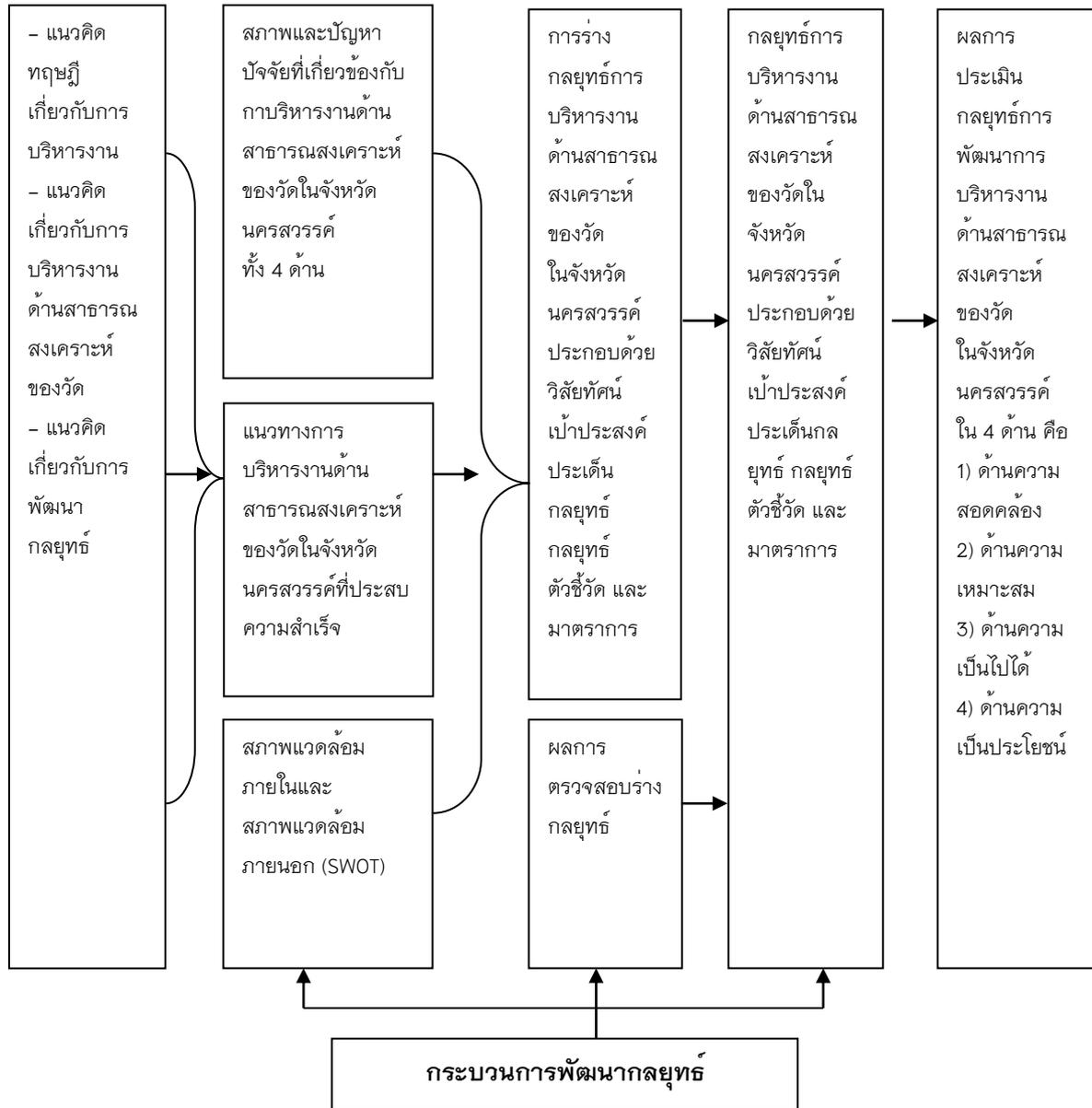
2. การพัฒนากลยุทธ์การบริหารงาน ด้านสาธารณสงเคราะห์ของวัดในจังหวัดนครสวรรค์โดยร่างกลยุทธ์การบริหารงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของวัดในจังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ประเด็น กลยุทธ์ กลยุทธ์ ตัวชี้วัด และมาตรการ

3. การประเมินกลยุทธ์การบริหารงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของวัดในจังหวัดนครสวรรค์ ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ความสอดคล้อง 2) ความเหมาะสม 3) ความเป็นไปได้ และ 4) ความเป็นประโยชน์

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลยุทธ์การบริหาร ดังกล่าวข้างต้น สรุปผู้วิจัยนำรูปแบบการพัฒนากลยุทธ์ในการบริหารงาน นั้น ประกอบด้วย ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เกี่ยวกับสภาพ ปัญหา และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่ทำการศึกษาค้นคว้า การยกร่างกลยุทธ์ โดยการทำให้ SWOT Matrix ตรวจสอบกลยุทธ์ และประเมินกลยุทธ์ โดย อุทิศ ขาวเขียว (2561) กล่าวว่า การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (ปัจจัยภายในและภายนอก) องค์กร หมายถึง ขั้นตอนการทำแผนกลยุทธ์ที่รู้จักกัน มักเรียกว่า “SWOT Analysis” เป็นการวิเคราะห์จุดแข็ง (Strength) จุดอ่อน (Weakness) ของสภาวะแวดล้อมภายใน และการวิเคราะห์โอกาส (Opportunity) ภาวะคุกคามหรือข้อจำกัด (Threat) ของสภาวะแวดล้อมภายนอก (อุทิศ ขาวเขียว (2561) จากเอกสารและข้อมูลต่าง ๆ ที่ทำการศึกษา สร้างกลยุทธ์ที่หน่วยงานหรือองค์กร นั้นสามารถดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จได้ โดยจัดทำร่างกลยุทธ์ ตรวจสอบกลยุทธ์ถึงความสอดคล้อง ความเป็นไปได้ของกลยุทธ์ที่พัฒนาขึ้นและประเมินกลยุทธ์เพื่อการพัฒนาองค์กรต่อไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงแบบผสมวิธี ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิด/ทฤษฎีของ เรื่องวิทย์ เกษสุวรรณ (2556) ประกอบด้วย 1) การวางแผน 2) การจัดองค์กร 3) การนำ และ 4) การควบคุม โดยมีรายละเอียดดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี พื้นที่วิจัย คือ วัดในจังหวัดนครสวรรค์ ประชากร คือ วัดจำนวน 816 วัด พระสงฆ์ จำนวน 797 รูป (สำนักงานจังหวัดนครสวรรค์, 2564)

กลุ่มตัวอย่าง คือ พระสงฆ์ในจังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 259 รูป/คน โดยวิธีคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นโดย 1. จำแนกประชากรออกเป็นชั้นภูมิ โดยใช้ชื่ออำเภอเป็นตัวกำหนดในการแบ่งชั้น 2. กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเจ้าอาวาสวัดราษฎร์ ตามสัดส่วนของประชากรในแต่ละอำเภอ และ 3. ทำการสุ่มตัวอย่าง โดยจำแนกตามอำเภอ เท่าจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ โดยการเลือกแบบเจาะจง ให้พระสังฆาธิการระดับเจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส ผู้ช่วยเจ้าอาวาสภายในวัดจังหวัดนครสวรรค์ เป็นตัวแทนของวัดในการตอบแบบสอบถาม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 3 ชนิด ได้แก่

- แบบสอบถาม ประกอบด้วย 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อมูลสภาพการบริหารงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของวัดในจังหวัดนครสวรรค์

และตอนที่ 3 คำถามปลายเปิดสำหรับให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับข้อมูลปัญหา ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบบลิเคอร์ท (Likert' Scale Type) (ปัญญา คล้ายเดช, 2560) มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อประเมินความตรงเชิงเนื้อหา ตรวจสอบความถูกต้องชัดเจน จำนวน 5 ท่าน โดยทุกข้อคำถามมีค่ามากกว่า 0.8 ทุกข้อ ใช้ศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของวัดในจังหวัดนครสวรรค์

- แบบสัมภาษณ์ โดยการสัมภาษณ์เจ้าอาวาส รองเจ้าอาวาส หรือผู้ช่วยเจ้าอาวาส ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารงานด้านสาธารณสงเคราะห์ จำนวน 4 รูป และคณะกรรมการวัดหรือไวยาวัจกรของวัด ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของวัด จำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้น 6 รูป/คน ซึ่งมี 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ให้สัมภาษณ์

และตอนที่ 2 แนวทางการบริหารงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของวัด ส่วนการสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพของแบบสัมภาษณ์ 1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานด้านสาธารณสงเคราะห์ 2. ศึกษาการสร้างแบบสัมภาษณ์ 3. สร้างแบบสัมภาษณ์สภาพ ปัญหา และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของวัดในจังหวัดนครสวรรค์ 4. นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนอต่อประธาน และกรรมการ ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาความถูกต้อง และ 5. ปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ตามข้อเสนอแนะของที่ปรึกษาใช้ศึกษาการพัฒนาาร่างกลยุทธ์การบริหารงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของวัดในจังหวัดนครสวรรค์

- แบบการจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ ในวันที่ 8 กรกฎาคม พ.ศ. 2565 ณ ห้องประชุมรัตนพิमान ชั้น 2 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ เวลา 13.00-16.00 น. ของผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 12 รูป/คน เพื่อร่วมกันพิจารณาตรวจสอบและทบทวนผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน และสภาพแวดล้อมภายนอก (SWOT Analysis) ของการบริหารงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของวัด ในจังหวัดนครสวรรค์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยใช้ข้อมูลจากการวิเคราะห์ SWOT

- แนวทางการสนทนากลุ่ม โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) ได้แก่ การตรวจสอบร่างกลยุทธ์การบริหารงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของวัดในจังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งผู้เข้าร่วมสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของวัดในจังหวัดนครสวรรค์ และด้านการบริหาร จำนวน 9 รูป/คน

- แบบประเมินกลยุทธ์ มีจุดมุ่งหมายเพื่อประเมินคุณภาพของกลยุทธ์การบริหารงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของวัดในจังหวัดนครสวรรค์ ที่พัฒนาขึ้นใน 4 ด้าน ประกอบด้วย ความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ โดยการสอบถามความคิดเห็นของเจ้าอาวาส และผู้ทรงคุณวุฒิ ในด้านการบริหารงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของวัดในจังหวัดนครสวรรค์ ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 19 รูป/คน

ทั้งนี้ ผู้วิจัยสร้างแบบประเมินร่างกลยุทธ์การบริหารงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของวัดในจังหวัดนครสวรรค์ โดยแบ่งแบบประเมินออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การประเมินความสอดคล้องของกลยุทธ์การบริหารงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของวัดในจังหวัดนครสวรรค์ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ตอนที่ 2 การประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ของการพัฒนากลยุทธ์การบริหารงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของวัดในจังหวัดนครสวรรค์ ของวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ประเด็นกลยุทธ์ กลยุทธ์ ตัวชี้วัด และมาตรการ มีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะในการพัฒนากลยุทธ์ ก็มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายเปิด โดยสอบถามความคิดเห็นจากพระสังฆาธิการ โดยผู้วิจัยติดตาม รวบรวมแบบประเมินที่ผู้วิจัยติดต่อขอรับคืนด้วยตนเอง และที่ส่งคืนมาทางไปรษณีย์ ได้จำนวน 19 ฉบับ

รวบรวมข้อมูลโดยระหว่างเดือนมิถุนายน - กรกฎาคม พ.ศ. 2565 นำข้อมูลเชิงปริมาณ มาวิเคราะห์ด้วยสถิติการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิจัยเอกสาร วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลแล้วนำมาเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัย พบว่า สภาพการบริหารงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของวัดในจังหวัดนครสวรรค์ ด้านการวางแผนมีการกำหนดกิจกรรมการดำเนินงาน ด้านการจัดการองค์กรจัดทำโครงสร้างการทำงาน ด้านการนำ มีกระบวนการชี้แจง ในการจัดกิจกรรมเพื่อให้บุคลากรด้านการควบคุม มีการควบคุม ในการกำกับ ดูแล ติดตามและประเมินการดำเนินงาน ส่วนปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของวัดในจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ด้านการวางแผน การกำหนดเป้าหมายของวัดไม่ชัดเจน ด้านการจัดการองค์กร โครงสร้างการบริหารงานของวัดไม่สอดคล้องกับสภาพของวัด ด้านการนำ การสั่งการและการติดตามการสั่งการยังไม่เป็นลายลักษณ์อักษร ด้านควบคุม การกำหนดมาตรฐานและตัวชี้วัดคุณภาพงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของวัด ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร และคณะกรรมการวัดและประเมินคุณภาพงานของวัดไม่มีความรู้ และประสบการณ์ด้านการประเมิน

สำหรับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของวัดในจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ด้านผู้บริหาร เจ้าอาวาสมีเจตคติที่ดี ด้านบุคลากร พระภิกษุและสามเณร มีศีลธรรม ประพฤติตนที่ดีในการปฏิบัติงาน ด้านงบประมาณ มีความคล่องตัวและมีประสิทธิภาพในการบริหารการเงิน เพื่อใช้จ่ายงบประมาณ ด้านวัสดุอุปกรณ์ สิ่งก่อสร้างหรือห้องปฏิบัติการต่าง ๆ ด้านวัฒนธรรมองค์กร เจ้าอาวาส มีความสามารถในการบริหารงาน รู้หลักการและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่บุคลากร ส่วนปัจจัยภายนอกที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของวัดในจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ด้านสังคมและวัฒนธรรม ได้แก่ ความร่วมมือของชุมชนในท้องถิ่นกับเจ้าอาวาส ด้านการเมืองและกฎหมาย สภาพทางการเมืองในประเทศปัจจุบัน มีผลกระทบต่อการทำงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของวัด และกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับของภาครัฐ ด้านเศรษฐกิจ สภาพเศรษฐกิจในชุมชนในท้องถิ่น เอื้อต่อการบริหารงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของวัด ด้านเทคโนโลยี มีระบบสารสนเทศและข้อมูลด้านสาธารณสงเคราะห์ของวัดที่มีประสิทธิภาพที่เอื้อต่อการบริหารงาน

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ประเด็นวิสัยทัศน์ ได้แก่ วัดในจังหวัดนครสวรรค์ มีการบริหารงานด้านสาธารณสงเคราะห์ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีพันธกิจ 1. วางแผนการบริหารงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของวัดในจังหวัดนครสวรรค์ 2. ขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของวัดในจังหวัดนครสวรรค์ 3. พัฒนาการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของวัดในจังหวัดนครสวรรค์ มีเป้าประสงค์ ได้แก่ 1. มีการวางแผนการบริหารงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของวัดในจังหวัดนครสวรรค์ อย่างมีประสิทธิภาพ 2. การดำเนินงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของวัดในจังหวัดนครสวรรค์สู่ชุมชนในท้องถิ่น บรรลุเป้าหมาย 3. มีระบบการกำกับ ติดตาม และประเมินการดำเนินงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของวัดในจังหวัดนครสวรรค์

ประเด็นกลยุทธ์ ได้แก่ 1. การส่งเสริมการวางแผนการบริหารงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของวัดในจังหวัดนครสวรรค์ 2. การเพิ่มขีดความสามารถในการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของวัดในจังหวัดนครสวรรค์ และ 3. การพัฒนาระบบ การกำกับ ติดตาม และประเมินผล การบริหารงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของวัดในจังหวัดนครสวรรค์ กลยุทธ์การบริหาร ประกอบด้วย 11 ประการ ได้แก่ 1. เสริมสร้างศักยภาพผู้บริหารงานด้านการวางแผนงานด้านสาธารณสงเคราะห์ มี 4 ตัวชี้วัด และ 2 มาตรการ 2. พัฒนาศักยภาพการจัดการสารสนเทศเพื่อการวางแผนงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของวัด มี 3 ตัวชี้วัด และ 3 มาตรการ 3. พัฒนาบุคลากรให้มีความสามารถในการจัดกิจกรรมด้านสาธารณสงเคราะห์ของวัด มี 3 ตัวชี้วัด และ 2 มาตรการ 4. ระดมทุนสนับสนุนการดำเนินงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของวัด มี 2 ตัวชี้วัด และ 2 มาตรการ 5. ปรับปรุงทรัพยากรสนับสนุน ให้เหมาะกับการดำเนินงานด้านสาธารณสงเคราะห์ มี 3 ตัวชี้วัด และ 3 มาตรการ 6. สร้างความตระหนักให้บุคลากรมีเจตคติที่ดีต่อการดำเนินงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของวัดในจังหวัดนครสวรรค์ มี 1 ตัวชี้วัด และ 1 มาตรการ 7. พัฒนาศักยภาพผู้บริหารให้มีความรู้ด้านสาธารณสงเคราะห์ของวัด มี 1 ตัวชี้วัด 1 และ 1 มาตรการ 8. ประสานภาคีเครือข่ายความร่วมมือในการดำเนินงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของวัดในจังหวัดนครสวรรค์สู่ชุมชนในท้องถิ่น มี 1 ตัวชี้วัด และ 1 มาตรการ 9. บูรณาการงานด้านสาธารณสงเคราะห์กับภารกิจปกครองส่วนท้องถิ่น มี 2 ตัวชี้วัด และ 1 มาตรการ 10. สร้างแรงจูงใจผู้มีจิตศรัทธาบริจาคเงินและทรัพยากรสนับสนุนงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของวัด มี 1 ตัวชี้วัด และ 1 มาตรการ และ 11. พัฒนาระบบการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการบริหารงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของวัดในจังหวัดนครสวรรค์ มี 3 ตัวชี้วัด และ 3 มาตรการ

วัตถุประสงค์ที่ 3. ผลการวิจัยพบว่า การประเมินความสอดคล้องของกลยุทธ์การบริหารงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของวัดในจังหวัดนครสวรรค์ มีประเด็นวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ประเด็นกลยุทธ์ กลยุทธ์ ตัวชี้วัด และมาตรการ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าข้ออื่น ได้แก่ กลยุทธ์มีความสอดคล้องกับประเด็นกลยุทธ์ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าข้ออื่น ได้แก่ กลยุทธ์มีความสอดคล้องกับพันธกิจ และตัวชี้วัดมีความสอดคล้องกับกลยุทธ์ เมื่อพิจารณาตามเกณฑ์การประเมิน พบว่า กลยุทธ์มีความสอดคล้องตามรายการประเมินทุกข้อ ส่วนการประเมินความเหมาะสม ความเป็นได้ และความเป็นประโยชน์ของวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ประเด็นกลยุทธ์ พบว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด สำหรับวิสัยทัศน์ มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากและมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นประโยชน์

เมื่อพิจารณาตามเกณฑ์การประเมินผล พบว่า วิสัยทัศน์ มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ส่วนพันธกิจ มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ทุกด้านอยู่ในระดับมาก และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดในด้านความเหมาะสม ส่วนเป้าประสงค์ มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ทุกด้านอยู่ในระดับมาก และความเป็นประโยชน์ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับ

มากที่สุด ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดในด้านความเหมาะสม และประเด็นกลยุทธ์ มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ ทุกด้านอยู่ในระดับมาก และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดในด้านความเหมาะสม ผลการประเมินกลยุทธ์การบริหาร พบว่า มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของตัวชี้วัด และมาตรการของกลยุทธ์ของประเด็นกลยุทธ์ที่ 3 ในกลยุทธ์ที่ 11 ตัวชี้วัด และมาตรการในกลยุทธ์การบริหารงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของวัดในจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในแต่ละด้าน พบว่าความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากและมากที่สุด เมื่อพิจารณาตามเกณฑ์การประเมิน พบว่า ตัวชี้วัดทุกตัวและมาตรการทุกข้อมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพ ปัญหา และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของวัดในจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า วัดในจังหวัดนครสวรรค์ ยังมีสภาพ มีปัญหา และมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานด้านสาธารณสงเคราะห์ในด้านการวางแผน มีการกำหนดกิจกรรมยังไม่ชัดเจน ด้านการจัดการองค์กร ยังไม่สอดคล้องกับสภาพของวัด ด้านการนำ สิ่งที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร ด้านการควบคุม มีการกำกับ ดูแล ติดตามและประเมินผลแต่กรรมการวัดยังขาดความรู้เข้าใจยังมีทั้งจุดอ่อนและจุดแข็งในตัวเอง โดยเฉพาะด้านการนำที่จะมีความโดดเด่นอย่างมากทั้งนี้อาจเป็นเพราะเจ้าคณะเจ้าจังหวัดนครสวรรค์สามารถเป็นตัวแทนของการทำงานด้านสาธารณสงเคราะห์ได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระธีรพันธ์ ฐิติธมฺโม (บุญบาง) และคณะ (2565) พบว่า งานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ มีการประยุกต์งานด้านสังคมสงเคราะห์ คือการช่วยเหลือสังคมอย่างต่อเนื่อง ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัยและสมณสาธูป สามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มสาธารณสงเคราะห์คณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งมีเจ้าคณะจังหวัด เป็นผู้นำขับเคลื่อนงาน มีรูปแบบและระบบการทำงานแบบคณะกรรมการ มีกิจกรรมเด่นชัด เช่น การสร้างบ้านให้ผู้ยากไร้ การแจกสิ่งของบรรเทาทุกข์ เป็นต้น ทำให้คณะสงฆ์ในจังหวัดนครสวรรค์ได้อิทธิพลต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ไปในตัว สอดคล้องกับ วิชัย ธรรมชอบ (2560) พบว่าการบริหารจัดการองค์กรคณะสงฆ์นั้นพระสังฆาธิการผู้ปกครองจำเป็นจะต้อง มีความรู้ความสามารถที่ถือเป็นเรื่องของศาสตร์ขณะเดียวกันจำเป็นต้องมีทักษะความ เชี่ยวชาญเฉพาะตนที่ถือเป็นเรื่องของศิลป์เมื่อนำทั้งสองส่วนมาผนวกเข้ารวมกัน จะส่งเสริมการบริหารจัดการองค์กรคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายมากยิ่งขึ้นอาจจะด้วยการชี้แนะของผู้นำคณะสงฆ์ในจังหวัดพระสังฆาธิการในระดับผู้บริหาร มีส่วนสำคัญในการดำเนินงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของวัด ทั้งในด้านการสั่งการ และการอำนวยความสะดวกให้แก่บุคคลากรในการดำเนินงานให้บรรลุตามแผนงานที่ได้วางไว้ ซึ่งสอดคล้องกับ อภิรมย์ สีดาคำ และ

คณะ (2564) ระบุว่า ผู้นำที่จะนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จ ผู้นำจึงต้องกำหนดกลยุทธ์การบริหารจัดการความเปลี่ยนแปลงในองค์กร ซึ่งในยุคปัจจุบันมีความสำคัญมาก เป็นเรื่องที่ทำนายเป็นอย่างยิ่ง

2. การพัฒนากลยุทธ์การบริหารงานด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ของวัดในจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ประเด็นกลยุทธ์ที่ 1 ส่งเสริมการวางแผนการบริหารงานด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ของวัดในจังหวัดนครสวรรค์ มี 2 กลยุทธ์ ได้แก่ การเสริมสร้างศักยภาพผู้บริหารงานด้านการวางแผนงานด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ และการพัฒนาศักยภาพการจัดการสารสนเทศเพื่อการวางแผนงานด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ของวัด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการให้ความสำคัญต่อการเป็นผู้นำคณะสงฆ์ที่มีส่วนในการวางแผนได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความสำคัญในระดับสูงที่สามารถกำหนดเป้าหมายอย่างชัดเจน สอดคล้องกับ วิชัย ธรรมชอบ (2563) กล่าวไว้ว่า ลักษณะของแผนที่ดี ควรกำหนดวัตถุประสงค์ให้ชัดเจน เพื่อปฏิบัติงานหรือผู้ที่เกี่ยวข้องจะสามารถทำความเข้าใจได้ง่ายและถูกต้อง และสอดคล้องกับ สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์ (2564) กล่าวไว้ว่า การวางแผนเชิงกลยุทธ์ เป็นการวางแผนอย่างมีขั้นตอน และเป็นระบบ โดยทุกส่วนต้องมีความสัมพันธ์และผูกพันกันอย่างมีโครงสร้าง ทุกอณูของเวลาที่เสียไป และทุกส่วนของกิจการที่ทำ จะมีความสัมพันธ์และเสริมสร้างกันในลักษณะที่ผลักดันไปสู่การบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ และสอดคล้องกับ พระครูปราโมทย์ปัญญาวุฒินัน (บุญเลิศ เตชบุญโญ) (2563) พบว่า ในการดำเนินการสาธารณสุขสงเคราะห์ อย่างมีระบบระเบียบแบบแผนเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด และทำให้งานดำเนินไปอย่างราบรื่นบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนด

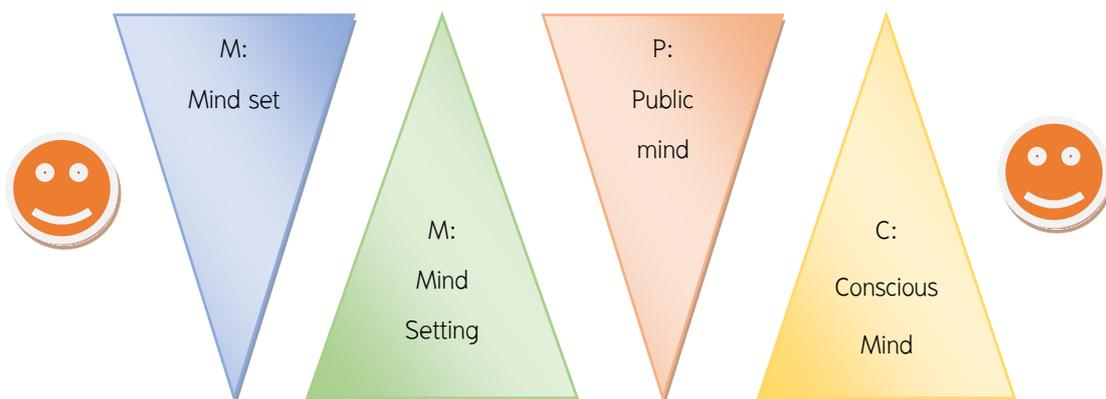
ส่วนประเด็นกลยุทธ์ที่ 2 เพิ่มขีดความสามารถในการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ของวัดในจังหวัดนครสวรรค์ มี 8 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) การพัฒนาบุคลากรให้มีความสามารถในการจัดกิจกรรมด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ของวัด 2) จัดหาแหล่งทุนในการดำเนินงานด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ของวัด 3) ปรับปรุงทรัพยากรสนับสนุน ให้เหมาะกับการดำเนินงานด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ 4) สร้างความตระหนักให้บุคลากรมีเจตคติที่ดีต่อการดำเนินงานด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ของวัด ในจังหวัดนครสวรรค์ 5) พัฒนาศักยภาพผู้บริหารให้มีความรู้ด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ของวัด 6) ประสานภาคีเครือข่ายความร่วมมือในการดำเนินงานด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ของวัดในจังหวัดนครสวรรค์สู่ชุมชนในท้องถิ่น 7) บูรณาการงานด้านสาธารณสุขสงเคราะห์กับภารกิจปกครองส่วนท้องถิ่น และ 8) สร้างแรงจูงใจผู้มีจิตศรัทธาบริจาคเงินและทรัพยากรสนับสนุนงานด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ของวัด ทั้งนี้เพราะคณะสงฆ์อาจต้องทำงานเชิงรุก และสอดคล้องกับบริบทเชิงสังคมมากขึ้น โดยเฉพาะสถานการณ์โรคระบาดที่เกิดขึ้น สอดคล้องกับงานของ ณิชพล ศิริสวัสดิ์ (2564) พบว่า การส่งเสริมให้ผู้ที่ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานสาธารณสุขสงเคราะห์ ทั้งพระสังฆาธิการ พระสงฆ์สามเณร หรือบุคลากรของวัด ได้เข้าใจหลักการพื้นฐานของการดำเนินกิจกรรมสาธารณสุขสงเคราะห์ในชุมชน รวมทั้งการเรียนรู้มาตรการทางสาธารณสุขที่ สอดคล้องกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 รวมถึงและสอดคล้องกับผลวิจัยของ พระศรีสังฆญาณมุนี (2562) พบว่า ด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์ ต้องมีกองทุนความช่วยเหลือเอื้ออาทรสังคมและคณะสงฆ์เพิ่มบทบาทมากยิ่งขึ้น เช่น การ

สร้างสถานพยาบาล เพื่อการดูแลสุขภาพผู้ช่วยการร่วมกันชุมชน และสอดคล้องกับผลวิจัยของ พระครูบวรธรรมรักษ์ (ธมฺมวโร) กงวี และคณะ (2565) พบว่า บทบาทหน้าที่ของพระสังฆาธิการ ที่มีต่อการปกครองท้องถิ่นในด้านการสาธารณสุขสงเคราะห์นั้น พระสังฆาธิการมีการวางแผนร่วมกับชุมชน ให้เป็นสถานที่ที่ชาวบ้านสามารถพึ่งพาได้ยามเกิดภัยพิบัติ เนื่องจากวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชนที่สำคัญในการให้ความช่วยเหลือชาวบ้าน บำบัดทุกข์บำรุงสุข เพื่อให้เกิดประโยชน์แห่งการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

3. การประเมินกลยุทธ์การบริหารงานด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ของวัดในจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า กลยุทธ์การบริหารงานด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ของวัดในจังหวัดนครสวรรค์ มีความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ตามประเด็นรายการประเมินทุกข้อ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การร่ายทรงกลยุทธ์โดยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ และประสบการณ์ในการบริหารงาน และการพัฒนากลยุทธ์การบริหารงานด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ของวัดในจังหวัดนครสวรรค์ และการตรวจสอบกลยุทธ์โดยการวิพากษ์ของผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้และประสบการณ์ในเรื่องของการบริหาร และการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ทำให้กลยุทธ์ที่สร้างขึ้นได้รับการตรวจสอบ และปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมมากขึ้น สอดคล้องกับผลวิจัยของ จันทรจิรา บุญมี และ ทีปพิพัฒน์ สันตะวัน (2564) เรื่อง กลยุทธ์การบริหารแบบมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่พัฒนาขึ้น ประกอบไปด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ ประเด็นกลยุทธ์ เป้าประสงค์ กลยุทธ์ ตัวชี้วัด และมาตรการ มีผลการประเมินในด้านความสอดคล้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ในระดับมากและมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกระบวนการ พัฒนากลยุทธ์มีความเหมาะสม ทำให้ได้กลยุทธ์ที่มีคุณภาพ

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนากลยุทธ์การบริหารงานด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ของวัดในจังหวัดนครสวรรค์ทำให้เกิดองค์ความรู้ ซึ่งเป็นการศึกษาสภาพ ปัญหา และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ และการพัฒนาการพัฒนากลยุทธ์การบริหารงานด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ที่สามารถกำหนดทิศทางการทำงานได้อย่างชัดเจน ยืดหยุ่น และเหมาะสมกับสถานการณ์โรคระบาดในปัจจุบัน ที่สามารถทำให้คณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์พบกับมิติการทำงานเชิงรุก ที่เป็นความหวังของประชาชนในจังหวัดนครสวรรค์ อย่างมั่นใจด้วยหลักการ M-M-P-C Model ดังแผนภาพ

แผนภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัยด้วยหลักการ M-M-P-C Model

M : Mind set: หมายถึง การจัดการระบบความคิดของการดำเนินกิจกรรมให้สอดคล้องกับสถานการณ์โลกปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงภายใต้บริบททางสังคมเดิมที่สามารถยับยั้งขับเคลื่อนงานด้านสาธารณสุขสังเคราะห์ให้เห็นเป็นรูปธรรมในสายของสังคมและประชาชนในจังหวัดนครสวรรค์

M : Mind Setting: การสร้างจิตสำนึกร่วมของสังคมพระสงฆ์และผู้ที่เกี่ยวข้องให้มีอุดมการณ์ในการสร้างทางเลือกสำหรับการบริหารจัดการสาธารณสุขสังเคราะห์โดยไม่หวังสิ่งตอบแทนใด ๆ อีกทั้งยังสามารถสร้างสังคมให้กลายเป็นสังคมแห่งความรับผิดชอบระหว่างกันผ่านตัวแทนจนสามารถสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อการดำรงอยู่และการเอื้อเฟื้อระหว่างพระสงฆ์กับประชาชนโดยไม่ยึดติดอยู่กับชาวพุทธเพียงอย่างเดียว

P : Public mind: การสร้างจิตสาธารณะต่อบทบาทที่คาดหวังของประชาชน ในอันสร้างประโยชน์สุขให้กับสังคมอยู่ตลอดเวลา นำพาแสงสว่างแห่งปัญญาไปสู่ผู้มีจิตของสังคม ด้วยการทำหน้าที่ในความเป็นองค์การสงฆ์ที่พร้อมเสียสละความสุขส่วนตัวให้มากที่สุด

C : Conscious Mind: การตั้งจิตตั้งใจต่อการปฏิบัติหน้าที่และการดำเนินกิจกรรมสาธารณสุขสังเคราะห์เท่าที่สามารถกระทำได้อย่างสุดความสามารถของตนเอง นอกจากนี้ยังสามารถควบคุมความล้มเหลวทางจิตใจที่สามารถระงับความเศร้าโศก เสียใจในเมื่อการดำเนินงานล้มเหลวนบนความคาดหวังของสังคมได้

สรุป

การพัฒนากลยุทธ์การบริหารงานด้านสาธารณสุขสังเคราะห์ของวัดในจังหวัดนครสวรรค์ ทำให้เห็นว่า วัดในจังหวัดนครสวรรค์ ยังมีแรงกระตุ้นในเชิงสังคมสงฆ์ ที่พยายามกระตุ้นให้พระสงฆ์และสามเณร ออกมาแสดงตัวตนและอุดมการณ์เพื่อสร้างสาธารณสุขสังเคราะห์เพื่อสังคมมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะผู้นำองค์การสงฆ์ในจังหวัดนครสวรรค์ สามารถเป็นต้นแบบให้กับพระสงฆ์ทั้งจังหวัด แต่ถึงอย่างไรก็ตามการดำเนินงานสาธารณสุขสังเคราะห์ในจังหวัดนครสวรรค์ ก็ยังมีอุปสรรคมากมายที่ต้องการ

พัฒนาและแก้ไข ผ่านการปรับเปลี่ยนวิธีการเก่าไปสู่วิธีการใหม่ ๆ อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพให้มากที่สุด ทั้งการนำกลยุทธ์การบริหารงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของวัดในจังหวัดนครสวรรค์ ได้แก่

1. การเสริมสร้างศักยภาพผู้บริหารงานด้านการวางแผนงาน
2. การพัฒนาศักยภาพการจัดการสารสนเทศเพื่อการวางแผนงาน
3. พัฒนาบุคลากรให้มีความสามารถในการจัดกิจกรรม
4. ระดมทุนสนับสนุนการดำเนินงาน
5. ปรับปรุงทรัพยากรสนับสนุน ให้เหมาะกับการดำเนินงาน
6. สร้างความตระหนักให้บุคลากรมีเจตคติที่ดีต่อการดำเนินงานในจังหวัดนครสวรรค์
7. พัฒนาศักยภาพผู้บริหารให้มีความรู้
8. ประสานภาคีเครือข่ายความร่วมมือในการดำเนินงานสู่ชุมชนในท้องถิ่น
9. บูรณาการงานด้านสาธารณสงเคราะห์กับภารกิจปกครองส่วนท้องถิ่น
10. สร้างแรงจูงใจผู้มีจิตศรัทธาบริจาคเงินและทรัพยากรสนับสนุนงาน
- และ 11. พัฒนาระบบการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการบริหารงานจะช่วยให้เห็นโอกาสใหม่ของคุณะสงฆ์ในจังหวัดนครสวรรค์ได้

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ด้านการวางแผน มีการกำหนดกิจกรรมยังไม่ชัดเจน ด้านการจัดการองค์กร ยังไม่สอดคล้องกับสภาพของวัด ด้านการนำ สิ่งที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร ด้านการควบคุม มีการกำกับ ดูแล ติดตามและประเมินผลแต่กรรมกรวัดยังขาดความรู้เข้าใจดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ คณะสงฆ์หรือพระสังฆาธิการ ควรดำเนินการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของวัด เพื่อว่ามีจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ที่สอดคล้องกับการบริหารงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของวัด

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ประกอบด้วย 3 กลยุทธ์ ได้แก่ 1. การส่งเสริมการวางแผนการบริหารงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของวัดในจังหวัดนครสวรรค์ 2. การเพิ่มขีดความสามารถในการขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของวัดในจังหวัดนครสวรรค์ และ 3. การพัฒนาระบบ การกำกับ ติดตาม และประเมินผลการบริหารงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของวัดในจังหวัดนครสวรรค์ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ วัดต่าง ๆ ควรกำหนด วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ประเด็นกลยุทธ์ และกลยุทธ์ ที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมเกี่ยวข้องการบริหารงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของวัด โดยเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า การประเมินความเหมาะสม ความเป็นได้ และความเป็นประโยชน์ของวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ประเด็นกลยุทธ์ พบว่าส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้ วัดต่าง ๆ ควรพิจารณาเลือกนำมาตรการและตัวชี้วัดที่

เหมาะสม กับบริบทของสภาพแวดล้อมเกี่ยวข้องการบริหารงานด้านสาธารณสงเคราะห์ของวัด และควรเพิ่มเติมมาตรการ และตัวชี้วัด เพื่อความสะดวกในการประเมิน

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบองค์ความรู้จากการวิจัยที่สำคัญ คือ M-M-P-C Model สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับกิจกรรมการพัฒนานักสาธารณสงเคราะห์ของวัดในจังหวัดนครสวรรค์ โดยควรให้ความสำคัญกับพระสงฆ์ สามเณร กรรมการวัด ไวยาวัจกร และผู้ที่เกี่ยวข้อง สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านสาธารณสงเคราะห์ ตามแนวพระพุทธศาสนาในจังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดอื่นๆ

เอกสารอ้างอิง

- จันทร์จิรา บุญมี และ ทิปพิพัฒน์ สันตะวัน. (2564). การพัฒนากลยุทธ์การบริหารแบบมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารสังคมศึกษาและมนุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 6(2), 54–68.
- เฉลิมชัย บุญยะสิทธิ์พรณ. (2563). *บทสนทนาและประเด็นสำคัญของ “ความเหลื่อมล้ำ”*. กรุงเทพฯ: ฝ่ายวิชาการ คณะสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ณัชพล ศิริสวัสดิ์. (2564). การศึกษาเครือข่ายงานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดต่อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด). *วารสารสังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 10(3), 264–277.
- ปัญญา คล้ายเดช. (2560). *ระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐศาสตร์*. ขอนแก่น: ขอนแก่นการพิมพ์.
- พระธีรพันธ์ วิฑูรธมฺโม (บุญบาง) และคณะ. (2565). การศึกษางานสาธารณสงเคราะห์ของคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์ที่มีต่อการพัฒนาสังคม. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 5(2), 25–34.
- พระพรหมกวี (วรวิทย์ คงคปญโญ). (2555). *วิทยาพระสังฆาธิการ เล่ม 1*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สหธรรมมิก.
- พระสมุห์วิฑูร วิสุโท (พงษ์ศักดิ์). (2563). พระสงฆ์กับการจัดการสาธารณสงเคราะห์ : บทบาทและความสำคัญ. *วารสารศิลปศาสตร์ราชมงคลสุวรรณภูมิ*, 2(1), 357–366.
- พระราชวรเมธี และคณะ (2560). *แผนยุทธศาสตร์การปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา 2560 – 2564 “การนำนโยบายสู่การปฏิบัติ”*. มหาเถรสมาคม.
- พระศรีสังฆญาณมุนี. (2562). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดชัยภูมิ. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาลงกรณ์*, 6(1), 143–155.

- พระครูปราโมทย์ปัญญาวัฒน์ (บุญเลิศ เตชบุญโญ). (2563). การจัดการสาธารณสุขสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการ อำเภอบางคนที่ จังหวัดสมุทรสงคราม. *วารสารศิลปศาสตร์ราชมงคลสุวรรณภูมิ*, 2(1), 383–392.
- พระครูบรรพตธรรมรักษ์ (ธมฺมาโร) ก่องวี และคณะ. (2565). บทบาทของพระสังฆาธิการที่มีต่อการปกครองท้องถิ่น อำเภอน้อย จังหวัดน่าน. *วารสารสังคมศาสตร์เพื่อพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 6(2), 250–259.
- พระครูใบฎีกาสุรพล อาสโณ (แย้มชุ่ม). (2557). การพัฒนารูปแบบงานสาธารณสุขสงเคราะห์ตามกระบวนการทัศน์วิถีพุทธ(วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ. (2556). *การจัดการภาครัฐแนวใหม่*. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.
- วิชัย ธรรมชอบ. (2560). พุทธบูรณาการบริหารจัดการองค์กรคณะสงฆ์จังหวัดนครสวรรค์: วิเคราะห์ในเชิงกระบวนการและผลสัมฤทธิ์. *วารสารร่มพญักษ์*, 35(1), 115–137.
- วิชัย ธรรมชอบ. (2563). *การจัดการสาธารณสุขของประเทศไทย*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). นนทบุรี: ปัญญาจักรบุ๊กส์ บายดีง.
- สมชาย ภคภาสน์วิวัฒน์. (2564). *การบริหารเชิงกลยุทธ์*. (พิมพ์ครั้งที่ 21). กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์ พับลิชชิ่ง.
- สำนักงานจังหวัดนครสวรรค์. (2564). *ข้อมูลสำคัญจังหวัดนครสวรรค์ ประจำปี 2564*. นครสวรรค์: สำนักงานจังหวัดนครสวรรค์ กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด.
- อภิรมย์ สีตาคำ และคณะ. (2564). ภาวะผู้นำเชิงพุทธในยุค New Normal. *วารสารธรรมวิชัย*, 3(1), 410–423.
- อุทิศ ขาวเขียว. (2556). *การวางแผนกลยุทธ์*. กรุงเทพฯ: ด่านสุทธาการพิมพ์.